

Archeologienota

Programma van maatregelen

DILBEEK LUMBEEKSTRAAT (prov. Vlaams-Brabant)

Auteurs: Thomas APERS, Tina BRUYNINCKX

Projectcode: 2016K344

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: zie privacyfiche
- ➔ Erkende archeoloog: Thomas Apers, OE/ERK/Archeoloog/2016/00110
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Dilbeek Lumbeekstraat (zie plan in bijlagen 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 138777, Y: 174587; X: 138854, Y: 174679
- ➔ Kadastergegevens: Dilbeek, afdeling 3, sectie A, percelen 93k, 94v, 94r, 94, 95g en 95h (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd.

Het projectgebied, circa 5200m² groot, bevindt zich ten noordwesten van de dorpskern van Sint-Ulriks-Kapelle, een deelgemeente van Dilbeek. Het is gelegen aan de zuidrand van het Pajottenland in het Brabantse leemplateau, tussen drie heuvelruggen. In het projectgebied zijn geen opmerkelijke hoogteverschillen. Het terrein loopt licht af naar het noordoosten, in de richting van de Nieuwe Molenbeek die circa 500m verderop stroomt. Er is geen informatie over potentiële bodemerrosie voor het projectgebied beschikbaar. Bij de percelen in de omgeving schommelt de graad aan potentiële bodemerrosie van zeer laag tot medium. De bodem bestaat uit matig droge tot matig natte zandleem (type Lca en Lda).

In het onderzoeksgebied wordt een verkaveling gepland. Op het terrein zullen zes woningen met bijhorende carports/garages, tuinbergingen, verhardingen, rioleringen en nutsleidingen (ook regenwaterputten) worden aangelegd. Men kan daarbij uitgaan van een aanzienlijke bodemverstoring. Enkel in het noordelijke deel van het projectgebied (ca. 1920m²) worden geen bodemingrepen uitgevoerd.

Momenteel is het terrein onbebouwd en overgroeid met hoge grassen, struikgewas en jonge bomen, maar ongeveer 10 jaar geleden werden er gebouwen van een boerderij met

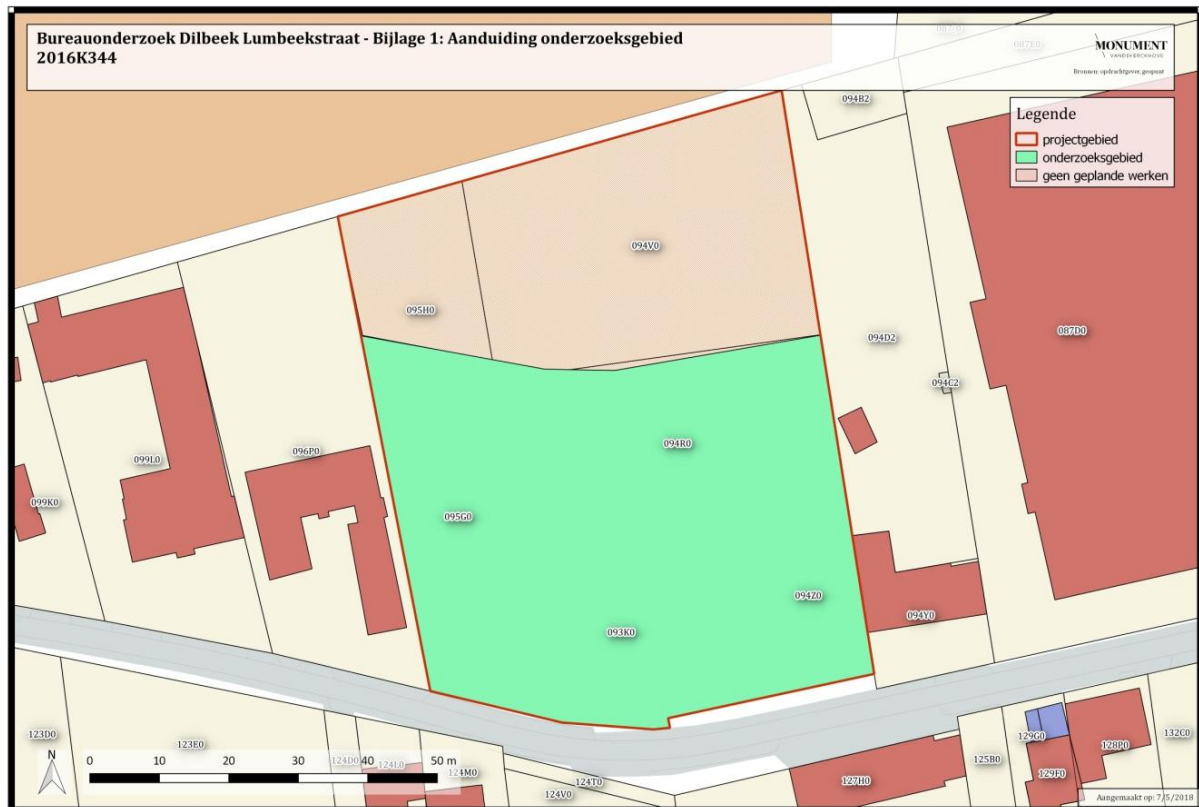
bijhorende verhardingen afgebroken in het zuiden en westen van het projectgebied. Historische kaarten geven aan dat deze hoeve (of een voorloper ervan) minstens teruggaat tot in de tweede helft van de 18de eeuw (Ferrariskaart). Voor periodes voorafgaand de 18de eeuw is er geen indicatie voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site. In de omgeving van het projectgebied is amper archeologisch onderzoek uitgevoerd. Aan de Nieuwe Molenbeek werd een bommenwerper uit WOII opgegraven en circa 1600m ten zuidoosten van het projectgebied werd in de jaren 1940 per toeval een strijdhamer uit het laat-neolithicum gevonden. Verder duiden kaartmateriaal, bouwonderzoek en historische bronnen op bewoning in de omgeving vanaf de volle middeleeuwen. Ongeveer 3,3km naar het zuiden werden tijdens opgravingen sporen van een nederzetting uit de ijzertijd en de Romeinse periode aangetroffen.

De uitgevoerde controleboringen tonen aan dat er, behalve in de zuidwestelijke hoek van het projectgebied, sprake is van een originele A-B-C bodemopbouw, wat een grotendeels onbeschadigd archeologisch niveau impliceert. De C horizont komt reeds voor op een diepte van ca. 40 tot 50cm onder het maaiveld. Eventueel aanwezige archeologische sporen zullen door de geplande werken beschadigd/vernietigd worden. De controleboringen gaven geen indicatie voor een steentijdsite ter hoogte van het projectgebied (begraven bodem).

Aangezien de archeologische kennis in de regio van het projectgebied vrij gering is, vooral voor de oudere perioden, kan verder archeologisch onderzoek binnen het projectgebied zeker kenniswinst opleveren. In het noordelijke deel van het projectgebied, waar geen bodemingrepen gepland zijn, wordt geen vooronderzoek geadviseerd. Voor de rest van het projectgebied wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Het onderzoek zal om economische redenen worden uitgevoerd in uitgesteld traject, na het verkrijgen van de omgevingsvergunning voor de verkaveling. Vooronderzoek is immers enkel wenselijk wanneer geweten is dat de geplande werken met bodemingrepen effectief kunnen plaatsvinden.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 5200m². Niet het volledige terrein dient aan de hand van proefsleuven onderzocht te worden. Een noordelijke zone van ca. 1920m² wordt uitgesloten omdat er geen bodemingrepen zullen plaatsvinden (zie Figuur 1).

Figuur 1: Het projectgebied met de te onderzoeken zone weergegeven in het groen (bron: geopunt.be) (bijlage 1).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

De onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Plan van aanpak**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied (groen aangeduid op Figuur 1 en bijlage 1). Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt).¹ Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk noordoost-zuidwest zijn georiënteerd, aan te snijden. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

Er worden extra volgsleuven, dwarsseuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarsseuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en -kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek. Wanneer er geen verder onderzoek wordt geadviseerd, dienen voldoende stalen genomen worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Dit dient op een dergelijke wijze te gebeuren dat de archeologische vraagstelling kan beantwoord worden.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de

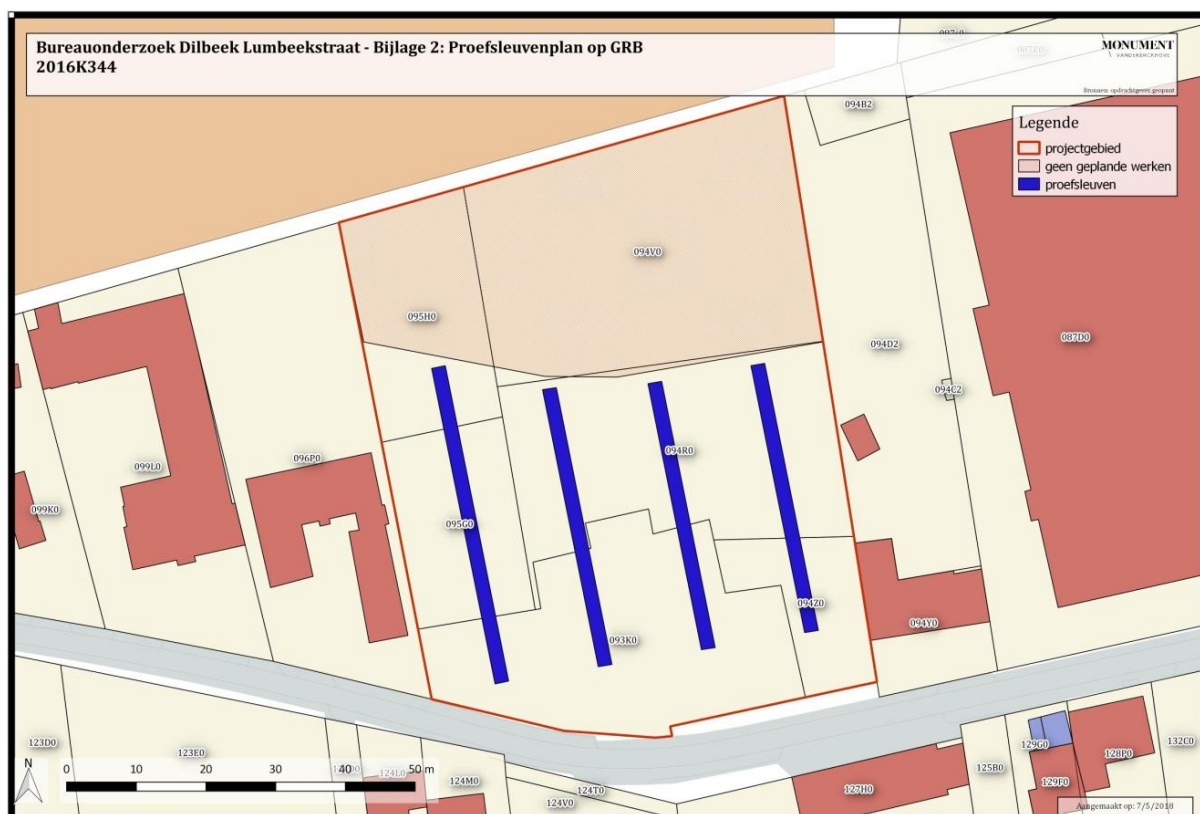
¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

² HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed, juli 2016.

bouwheer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Het proefsleuvenonderzoek wordt in een uitgesteld traject geadviseerd. Wanneer de omgevingsvergunning voor de verkaveling verkregen is, kan het vooronderzoek plaatsvinden. De initiatiefnemer dient de bomen en struiken in het onderzoeksgebied te verwijderen alvorens het proefsleuvenonderzoek start. Bij het verwijderen dienen de stronken te blijven zitten.

Figuur 2: Proefsleuvenplan (bron: geopunt.be) (bijlage 2).

- **Gewenste competenties**

- ➔ Het proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. De veldwerkleider dient ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op zandleembodems. Beide archeologen dienen te beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek in landelijk gebied.
- ➔ Gedurende het veldwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandleembodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

- **Plannenlijst**

Projectcode	2016K344
Onderwerp	Plannenlijst
Plannnummer	Bijlage 1
Type	Aanduiding zone verder onderzoek
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/05/2018
Plannnummer	Bijlage 2
Type	Proefsleuvenplan op de kadasterkaart
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/05/2018

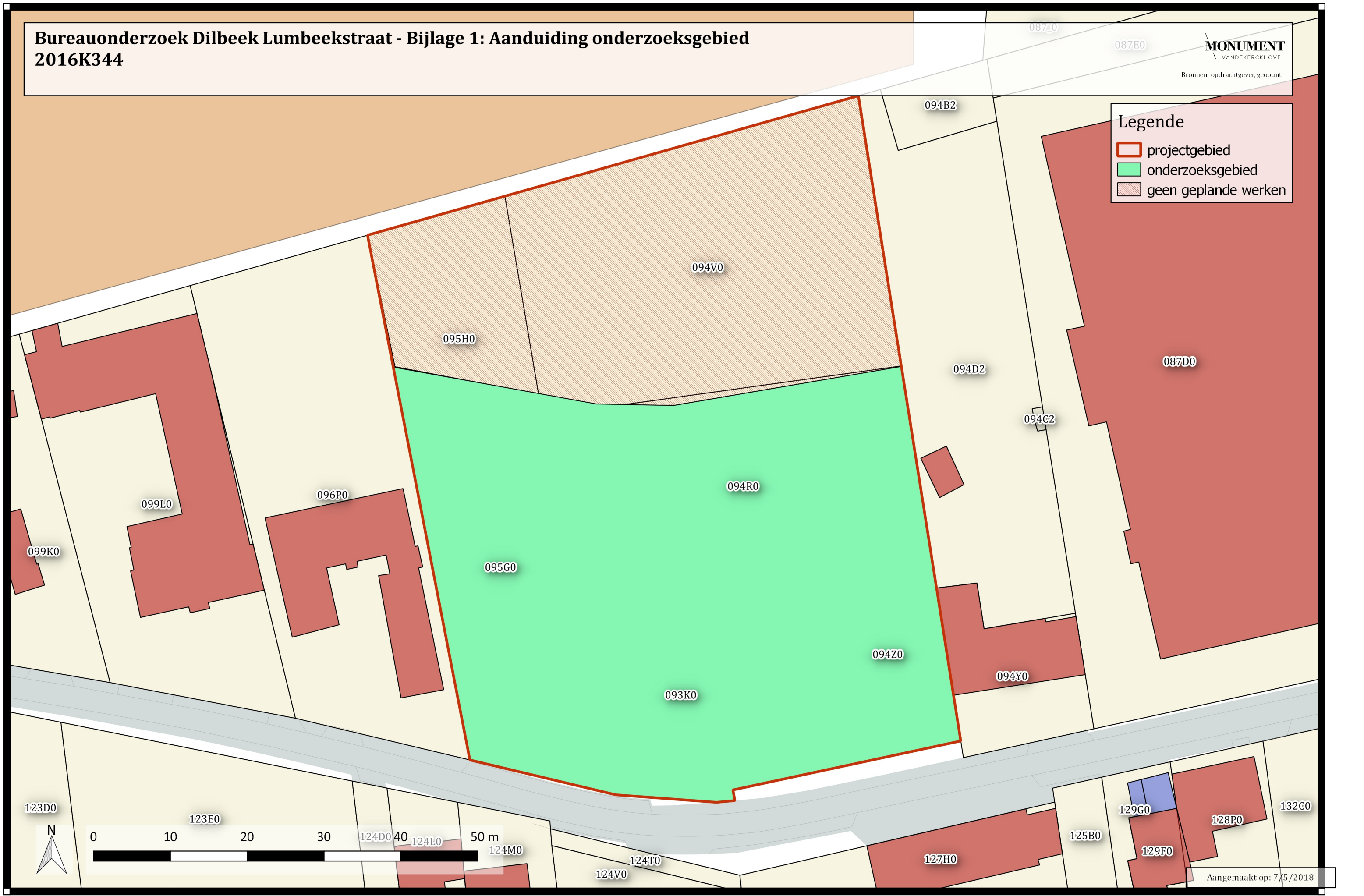
Bureauonderzoek Dilbeek Lumbeekstraat - Bijlage 1: Aanduiding onderzoeksgebied
2016K344

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- projectgebied
- onderzoeksgebied
- geen geplande werken

Bureauonderzoek Dilbeek Lumbeekstraat - Bijlage 2: Proefsleuvenplan op GRB
2016K344

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- projectgebied
- geen geplande werken
- proefsleuven

